H. C. HANSENS POLITISKE TALE PÅ PARTIKONGRESSEN 1957

Socialdemokratiets kongres i 1953 blev en optakt til septembervalget samme år. Vort parti fik her omtrent 900.000 stemmer og en mandatstilling, der gjorde det naturligt for os at overtage regeringsansvaret. Vi havde ment, at dette burde være sket efter aprilvalget, men hensynet til den endelige gennemførelse af den nye grundlov spillede en afgørende rolle for de andre partier.

Det blev vor opgave at danne den første regering efter den nye grundlovs vedtagelse, og det vil sige, at den forløbne kongresperiode stort set har været præget af Socialdemokratiets virksomhed i regeringsstilling.

Vi kan ikke påstå, at disse tre år har været nogen dans på roser, og det kan ejheller bestrides, at visse af de opgaver, vi satte os på ved sidste partikongres, ikke har kunnet klares på grundlag af de vilkår, som mødte os. På den anden side er det en ganske urimelig fremstilling, når vore modstandere hævder, at vi opstillede et stort program i 1953 og gav store løfter ved valgene, men at vi ikke har villet eller kunnet gennemføre noget deraf.

Jeg tror ikke, det er nogen skade til selv her ved denne lejlighed at fastslå, at den socialdemokratiske regering er en mindretalsregering. Vi råder over 75 mandater af Folketingets 179. Denne selvfølgelighed forekommer det mig overses altfor ofte både af vore modstandere i deres agitation og af vore egne i kritik eller diskussioner iøvrigt. Men en mindretalsregering kan ikke gennemføre andet og mere, end den kan samle sig tilslutning til fra anden politisk side. Det giver en mindretalsregering en overordentlig stor forpligtelse til smidig forhandling og til en sådan grad af imødekommenhed, som er nødvendig, hvis der skal nås et resultat, som uden at være ideelt er acceptabelt set fra ens eget politiske synspunkt.

Vi har på grund af de økonomiske forhold ikke kunnet gennemføre den lave rente, vi tilstræbte. Vi har vel forøget byggeriet, men ikke i den udstrækning, vi tilsigtede efter den sidste kongres.

Men dette er ikke ensbetydende med, at vi ikke på mange områder har nået gode resultater og har gjort en indsats, som vi uden betænkelighed indanker for partiets kongres til bedømmelse. Det gælder på det sociale område, hvor bl. a. arbejderbeskyttelseslovgivningen er ført i hus, på boligbyggeriets område, det gælder skolen og kulturlivet, og det gælder bestræbelserne for at stabilisere økonomien efter en periode med valutanedgang og vanskeligheder. En monopollov er gennemført.

Vi kan vel i korthed sige, at der var tre hovedpunkter, som vor kongres i 1953 lagde stor vægt på. En skattereform måtte gennemføres, der skabte større ligelighed i beskatningen og rationaliserede hele vort skattesystem. En skolereform og en udvikling af uddannelsesmulighederne måtte gennemføres af hensyn til ungdommen. Folkepensioneringen måtte virkeliggøres som vort slægtleds store socialreform.

Forslagene til skattereformen er flere gange fremlagt i Folketinget. Vore synspunkter er kendte, men det er ikke lykkedes at komme synderligt langt på dette punkt. Ganske vist er en del mindre reformer gennemført, men selve hovedopgaven, at få en samlet skattereform vedtaget, er ikke nået, simpelthen fordi det ikke har været muligt at få de andre partier til at medvirke til en løsning. Man kan beklage dette, men det er ikke regeringens ansvar, at vi ikke er nået videre. Vore forslag er lagt frem.

På skoleområdet er et stort arbejde gjort for at få skolereformen ført igennem. Mange og store besværligheder har meldt sig, og endnu er opgaven ikke løst, men vi har vel lov til at nære håb om at se et resultat inden den kommende valgdag.

Ungdommens Uddannelsesfond er blevet til virkelighed, en ny lærlingelov er gennemført. Ungdoms- og aftenskoleloven bør også nævnes i denne sammenhæng.

Det tredie hovedpunkt, gennemførelsen af folkepensioneringen, er nået. Jeg kan tænke mig, at et og andet i det gennemført forslag ikke helt kan dække alle forventninger. Men det er en stor ting, at selve princippet er ført igennem, og der ligger en stor forbedring for de gamle i samfundet i den nye lov. Mange kræfter har medvirket til dette resultat, men jeg takker navnlig socialminister Strøm for hans arbejde med denne sag. Vi har vel lov til at tilføje, at det er et stækt bevis på vore synspunkters bærekraft, at denne lovgivning, efter oprindeligt at have været udsat for de stærkeste angreb fra Venstres og de konservatives side, blev gennemført endeligt i Folketinget med omtrent fuld tilslutning fra de samme partiers side. Folkepensioneringen hviler på et så bredt politisk grundlag, at der er stor politisk stabilitet i den nye ordning.

★

Siden 1953 er der sket afgørende forandringer i den verdenspolitiske situation. Dette har naturligvis haft sine konsekvenser for arbejdet i internationale organisationer, F.N. og Europarådet, ligesom det har haft væsentlig betydning for problemerne i forbindelse med NATO. Alt dette har i de forløbne år rejst en række

udenrigspolitiske problemer, som også dansk udenrigspolitik har måttet tage stilling til.

Stalins død i marts 1953 betød afslutningen på en periode i den russiske Sovjetstats tilværelse. Dermed sluttede et enkeltmandsdiktatur, som Stalin benyttede til skabelsen af en stærk, centraliseret stat, som dog nu efter hans død viser sig at rumme megen indre svaghed. Han benyttede magtmidler, som demokratierne kritiserede, medens han levede, og som nu efter hans død afsløres af hans egne nærmeste medarbejdere som forbryderiske og barbariske.

Hvis det nye kollektive styre i Sovjetunionen skulle gennemføre lempelser og give befolkningen også i vasalstaterne mere frihed og lettere økonomiske vilkår, så måtte det nye kollektive styre søge »den kolde krig«, der i virkeligheden er en balanceren på randen mellem krig og fred, afløst af en ændret international politik.

I første omgang syntes udviklingen i russisk udenrigspolitik at skulle medføre en afspænding. I sommeren 1955 havde vi mødet i Geneve mellem de fire stormagter; en udveksling af statsbesøg blev indledet, og vi har vel alle siddet med den fornemmelse, at vi nu var på den rette vej, og at noget nyt var i sin vorden. Jeg selv og undervisningsminister Bomholt besøgte Sovjetunionen i foråret 1956. Det lykkedes at bringe handelsforholdene ud af det hidtidige dødvande, og en aftale om et vist samvirke på det kulturelle område blev truffet. Repræsentanter for de parlamentariske forsamlinger i de nordiske lande besøgte Sovjetunionen.

Forholdet mellem Sovjetunionen og dets vasalstater blev også præget af den nye linje. Det betød vel i denne sammenhæng noget, at Jugoslaviens statsleder Tito efter i den kommunistiske agitation i en årrække at have været en forrædder og bandit påny blev anerkendt af magthaverne i Sovjet. Polen blev et titoistisk præget land, hvis opstand ikke gik så langt, at den tilsigtede at bryde forbin-
delsen med Sovjetunionen, hvorimod rejsningen i Ungarn gik langt videre. Disse bevægelser i vasalstaterne har afsløret, at propagandaen om de paradisiske forhold og befolkningens lykketilstand er opdigtet. Sovjets herredømme over vasalstaterne er et magtspørgsmål. For vurderingen af Sovjetblokkens militære styrke er dette væsentligt. Men endnu mere betydningsfulde er begivenhederne i Ungarn ved den virkning, de har øvet på stemningen i den øvrige verden.

Jeg skal ikke her yderligere karakterisere Sovjets indgriben i Ungarn. Jeg selv og mange andre har gjort det ved tidligere lejligheder, og jeg har intet at tilføje. Vore

hjemlige kommunister har vel aldrig så stærkt og så klart som ved denne lejlighed afsløret sig som folk, der overså kendsgerningerne og blot fulgte parolerne. Det rette svar herpå bør gives af danske arbejdere ved det kommende valg, og det er allerede givet på mange arbejdspladser i landet.

De tidligere undertrykte nationers frigørelsesbestræbelser har medført skabelsen af nye stater i Asien og Afrika, senest Marokko, Tunis samt Sudan. I nogle områder har denne udvikling medført oprør og kampe, der endnu ikke er afsluttet. Dette gælder således Algier. Koloniproblemerne er yderligere blevet brændende i andre områder, f. eks. ved begivenhederne på øen Cypern.

En betydningsfuld begivenhed blev konferencen i Bandoeng, hvor en lang række asiatiske og afrikanske stater trak visse fælles linier op.

Sovjets indgriben i Ungarn har blandt disse stater skabt en delvis ny situation. Bandoeng-konferencen var enig om at ville bekæmpe alle arter af »kolonialisme«. Nu frygter adskillige asiatiskafrikanske stater russisk »kolonialisme«. Den russiske politiks forsøg på infiltration i disse områder er derved blevet svækket og Suez-konfliktens virkninger i nogen måde neutraliseret. I det mellemste Østen er staten Israels forhold til de omliggende araberstater dog stadig et internationalt faremoment.

Meget vigtigt er det, at det nu står klart, at de nye stater ikke er nogen fast enhed eller blok, men har delte interesser, der i de givne situationer vil kunne placere dem i forskellige lejre.

Den internationale udvikling blev i slutningen af 1956 så afgørende præget dels af Ungarn, som jeg her har omtalt, og dels af begivenhederne i Ægypten. Vi har i De forenede Nationer ikke lagt skjul på vort standpunkt til Englands og Frankrigs militære aktion i Ægypten. Måske kan vi midt i alt det, vi her har oplevet, glæde os over een ting, nemlig den stærkere stilling, som F.N. op nåede ved sin indgriben i Suez-konflikten. Men F.N. blev samtidig svækket af de kommunistiske lande, der nægtede at efterkomme F.N.s beslutninger i forbindelse med Ungarn og nægtede F.N.s generalsekretær Hammarskjold adgang til at besøge dette land. Med udsendelsen af F.N.-styrken til Ægypten blev en ny og betydningsfuld fase i De forenede Nationers udvikling indledt, og det har for os været en selvfølge at støtte

denne udvikling og medvirke til dens fremme.

Socialdemokratiets politik har altid været den stærkest mulige støtte til De forenede Nationer. Vi sagde i vor kongresudtalelse i 1953, at det er vort partis opfattelse, at De forenede Nationer må blive det internationale organ, der skal sikre freden og løse de mellemfolkelige problemer ad forhandlingens vej eller ved retsafgørelser, efterhånden som folkeretten udvikles, og vi lagde hovedvægten på, at folkene i de tilbagestående lande skulle kunne få bistand gennem F.N. til en teknisk, økonomisk og social udvikling, som kunne medvirke til at udjævne internationale spændinger. Det er uafkortet vort standpunkt også i dag. Heraf er også fulgt, at vi har ønsket Peking-regeringen repræsenteret i F.N. og i Sikkerhedsrådet i stedet for Formosa-regeringen. Vi tror, at døren kunne åbnes for nye muligheder i De forenede Nationer, hvis andre lande — også vore venner i U.S.A. — ville indtage det samme standpunkt.

Man kunne have frygtet en svækkelse af NATO i forbindelse med begivenhederne i Ægypten. Denne svækkelse er undgået. Det sidste møde i NATO blev det mest betydningsfulde og vigtige, som har været afholdt i lange tider.

Mon ikke de begivenheder, vi har oplevet i Polen og Ungarn, har bragt os udviklingen i Czekoslovakiet i erindring, thi begivenhederne her var jo i høj grad baggrunden for den beslutning, der i Danmark blev truffet om vor tilslutning til Atlantpagten. I vore tider er det lille land ringe stillet, om det står ene, og det forekommer mig, at Danmark med sin så udsatte beliggenhed ville befinde sig i en forsvarsmæssigt umulig situation, hvis vi ikke var forbundet med andre lande i det fællesskab, som NATO-pagten er udtryk for. NATO's formål er klart defensive, dens karakter er fredsbevarende, og det er på dette klare grundlag, vort medlemsskab i Atlantpagten hviler.

Medens jeg er ved det udenrigspolitiske, føler jeg trang til at gøre en bemærkning om Sydslesvig, ikke for at bevæge mig ind på en omtale af de forskelligartede spørgsmål, som her kan eksistere, men for at fremhæve den linie, regeringen har fulgt i dette spørgsmål. Jeg anser det for at være vigtigt, at vi fik de politiske samtaler i gang på højeste plan mellem Danmark og Tyskland om mindretalsspørgsmålene på dansk og tysk side. Der er ikke afsluttet nogen traktat mellem de to lande; det ønskede vi ikke fra dansk side. Men problemerne er talt igennem, og der er enighed

om en hovedlinie, og jeg tror, at de drøftelser, som her fandt sted, og de resultater, som fulgte deraf, er gode eksempler på forhandlingsmetoder, som bør anvendes i internationalt samkvem i spørgsmål af fælles interesse for to eller flere lande.

Jeg har allerede beskæftiget mig med vort forhold til NATO. Kongressen i 1953 stillede sig på det standpunkt, at vi skulle vedstå vore forpligtelser over for NATO og fortsætte den planlagte udbygning af det danske forsvarsberedskab under hensyn til landets økonomiske bæreevne, men at nye skridt ikke burde tages, før mulighederne for en forhandling mellem Øst og Vest var nærmere prøvet. Herved tænkte vi særlig på det spørgsmål om fredstidsstationering i Danmark af allierede flyvere, som dengang var aktuelt, men ikke er det mere.

Den linie, som kongressen tilsluttede sig, har den socialdemokratiske regering fulgt.

Forsvarets opbygning er fortsat. Størrelsesordenen kan dels aflæses i de årlige budgetter, der har nærmet sig en milliard kroner, dels i antallet af indkaldte værnepligtige, og dels i de omfattende materialeanskaffelser og anlægsarbejder. Hertil og til uddannelsen af vore flyvere har vi modtaget en meget værdifuld hjælp fra USA og Canada. Vi har grund til taknemmelighed for denne støtte, uden hvilken det simpelthen ikke havde været muligt at udbygge dansk forsvar, som det er sket.

Gennem de sidste godt og vel to år er der under hensyn til den økonomiske udvikling foretaget væsentlige besparelser i forhold til de opstillede planer. En forudsat kraftig stigning på forsvarsbudgettet blev derved undgået. Endvidere blev antallet af de indkaldte værnepligtige nedsat noget i 1954, og der skete en afkortning af tjenestetiden fra 18 til 16 måneder, væsentligst for at give mulighed for de genindkaldelser, som derefter påbegyndtes sidste efterår.

For snart to år siden nedsattes et forsvarsudvalg bestående af repræsentanter for de demokratiske partier. Dette udvalg har haft til opgave at undersøge og overveje, hvilke ændringer i forsvarsordningen den stedfundne udvikling — bl. a. de såkaldte nye våbens fremkomst — kunne motivere. Udvalget vil forhåbentlig i en nærmere fremtid kunne afgive sin indstilling, således at forslag kan fremsættes i Folketinget.

Det er rigtigt, at de sidste tre år har kunnet opvise træk, som pegede hen mod muligheder for en international afspænding, men på den anden side er det en kendsgerning, at tman ikke er nået stort længere mod en løsning af de afgørende

spørgsmål, som er Øst og Vest imellem: nedrustningsproblemet og afrustningsproblemet.

Når man hertil føjer, at de muligheder for forhandling mellem Øst og Vest, som har foreligget og forhåbentlig stadig er til stede, er betinget af, at Vest kan tale med virkelig styrke bag sig, må det erkendes, at der ikke er grundlag for en svækkelse af det samlede NATO-forsvar. Dels under hensyn hertil, dels under hensyn til vore opgaver inden for helheden og til de besparelser og reduktioner, vi allerede har foretaget, kan vi i øjeblikket næppe påregne nogen sænkning af niveauet for vore forsvarsudgifter eller yderligere nedsættelse af tjenestetiden. Opgaven må være inden for de givne økonomiske rammer at foretage den fornødne tilpasning af vort forsvars organisation.

Jeg vil gerne gå lidt nærmere ind på de økonomiske spørgsmål, vi har stået og står overfor.

Valutakrisen i 1954—55 skyldes flere årsager.

Den danske landbrugseksport blev atter ramt af vanskeligheder som følge af andre landes beskyttelsespolitik. Den dårlige høst i 1954 — en nedgang på 13 % i forhold til 1953 — betød forøgede valutaudgifter til import af korn og foderstoffer. Også de lempelige vilkår for importen af biler og motorcykler og forskellige for brugsvarer virkede belastende på betalingsbalancen. Svækkelsen af penge- og finanspolitiken, der blev indledet i foråret 1953, og indkomststigningen i alle befolkningsgrupper trak i samme retning. Vi kan heller ikke bestride, at den økonomiske aktivitet på nogle områder var forceret for stærkt.

Sådan som situationen udviklede sig, blev det helt nødvendigt at foretage hurtige indgreb for at bremse stigningen i den indenlandske efterspørgsel, således at presset på importen blev svækket, og industriproduktion blev frigjort til eksport. De første skridt til at standse valutatrækket blev taget i forsommeren 1954 med en almindelig stramning af kreditpolitiken, og samtidig blev der lagt en dæmper på stigningen i forsvarets anlægsudgifter. Det lykkedes imidlertid først efter en lang række indgreb, strækkende sig over det meste af et år, at føre denne omstillingsproces til ende. Med martsforliget i 1955, der betød en forøgelse af beskatningen på over 400 mili. kr. årligt, og med revisionen af huslejeloven og byggestøtteloven i maj 1955, der på længere sigt indebærer en lettelse i statens finansielle forpligtelser over for

boligbyggeriet, blev der opnået en stabilisering.

Regeringen har lagt vægt på at undgå, at produktion og beskæftigelse blev hårdere ramt end nødvendigt. Der har dog en overgang i en række fag været noget større arbejdsløshed end i 1953 og 1954, og den samlede industrielle produktion ligger i dag kun lige netop på samme niveau som i 1954. Men det er stort set lykkedes at undgå et tilbageslag i industriproduktion og bygge- og anlægsvirksomhed. Samtidig er der foregået en betydelig strukturændring, først og fremmest i retning af øget produktion i eksportindustrierne.

Den samlede danske industrieksport er ialt forøget med ca. 1109 mili. fra 1953 til 1956. I samme periode er landbrugseksporten kun øget med et par hundrede miil. kr. Stor vægt må derfor stadig lægges på, at eksportindustrierne får de bedst mulige arbejdsvilkår, således at de bliver i stand til at udnytte afsætningsmulighederne fuldt ud.

Også inden for bygge- og anlægsområdet er der sket en gradvis omstilling til fordel for de mere produktive opgaver. Ved de ind
greb, der er foretaget i den offentlige bygge- og anlægsvirksomhed, har man således søgt at skåne de erhvervsbetonede investeringer samt hele den gruppe, der vedrører undervisning og uddannelse samt teknisk og videnskabelig forskning.

Statens bevillinger til tekniske skoler, gymnasier og højere læreanstalter er i dag større end på noget tidligere tidspunkt. Dette må være en rigtig politik med henblik på den erhvervsudvikling, vi står overfor fremover. Til gengæld er forsvarets bygge- og anlægsvirksomhed nedbragt, og der er holdt stærkt igen på offentligt administrationsbyggeri.

Hvad boligbyggeriet angår, er der søgt opnået en tilpasning og en rationalisering. Der blev i 1956 færdiggjort godt 20.000 lejligheder. Der er i øjeblikket 23—24.000 boliger under opførelse. Af betydning er det også, at saneringen, som har måttet hvile en lang årrække, nu er ved at komme i gang igen.

Endelig har det været muligt i 1955 og 1956 at frigive en del forretningsbyggeri under materialekontrol, et område, hvor man i en lang årrække efter krigen viste meget stor tilbageholdenhed.

Udviklingen i vor valutastilling viser, at medens 1954 viste et underskud på ca.

500 miil. kr., blev det nominelle underskud for 1955 knap 70 miil. kr. Dette tal dækker dog over et faktisk overskud på den løbende balance, idet der i samme år var blevet anvendt over 250 miil. kr. til ekstraordinære afdrag på den udenlandske gæld. Og endelig lykkedes det i 1956 at holde valutamæssig balance til trods for de vanskeligheder og tab i valutaindtægter, som først isvinteren og forårets arbejdskonflikt bragte os, og trods de ekstra valutaudgifter til olieprodukter og brændsel, som Suez-konflikten førte med sig.

I løbet af det sidste år er detailpristallet steget med ialt 17 points eller ca. 4 %. Hovedårsagen til denne prisstigning er indflydelsen fra udlandet, især de stærkt stigende brændselspriser og de højere fødevarepriser. Prisopgangen har uundgåeligt betydet højere lønninger og øgede offentlige udgifter.

For den nærmeste fremtids vedkommende kan man ikke afvise, at der i Suez-krisens og oliemangelens kølvand kan opstå et nyt pres på vor valuta. For prisudviklingens vedkommende ved vi, at det pristal, der om kort tid bliver offentliggjort, vil udløse i hvert fald een dyrtigsportion. I denne økonomiske situation vil det ikke
være muligt at lempe den forholdsvis stramme økonomiske politik, der har været ført. Især er det vigtigt, at overskudet på statens budget fastholdes. Også fremover agter regeringen at føre en økonomisk og finansiel politik, der sigter mod en yderligere stabilisering af valutaen.

Det kan ikke overraske, at der fra mange sider er rejst tanker om, at der burde søges truffet en aftale mellem erhvervslivets og arbejdsmarkedets parter, der skulle bremse vekselvirkningen mellem prisopgang og lønstigning. Bl. a. har det økonomiske samordningsudvalg, som Folketinget nedsatte i slutningen af 1955, i sin betænkning været stærkt inde herpå.

Regeringen vil, som naturligt er, følge dette for vor økonomi så betydningsfulde spørgsmål med stor opmærksomhed, og det kan vel ikke helt udelukkes, at der før eller efter et valg viser sig de fornødne forudsætninger for saglig forhandling mellem alle interesserede parter — både de politiske partier og erhvervslivet i alle dets afskygninger.

Det kan ikke være min opgave her at gennemgå lovgivningsarbejdet i de forløbne tre år, men lad mig dog nævne enkelte yderligere områder.

Der er i de forløbne tre år tilvejebragt hjemmel til udførelse af landvinding sarb ej

der for ialt 67 mili. kr., og der er herudover allerede planlagt flere meget betydelige arbejder, f. eks. afvanding af Skjern å, Vadehavet, Ulvedybet og Byfogedsøen ved Nakskov samt foretaget jordbunds- og fiskeribiologiske undersøgelser med henblik på afvanding eller udtørring af flere egnede store arealer på søterritoriet.

Fra 1953 til 1. juli 1956 er der drænet landbrugsarealer på ca. 58.000 ha. Der er til disse arbejder udbetalt ca. 45½ miil. kr. som arbejdsløn.

Regeringen har fremsat lovforslag om en generel forhøjelse af tilskudene til 50 % og om en forhøjelse af maksimum for grundforbedringslån af statskassen, idet vi forventer, at dette forslag, hvis det vedtages, vil bringe fornyet fremgang for grundforbedringer.

I løbet af de sidste to finansår er der med statslån opført ca. 1725 boliger for arbejdere på landet mod ca. 1250 i de foregående to finansår.

Også i den kommende tid vil vi gå ind for en videreførelse og udvidelse af dette byggeri, indtil boligspørgsmålet er tilfredsstillende løst for denne befolkningsgruppe, som endnu stadig i betydeligt omfang er henvist til en for ringe boligstandard.

Udstykningsarbejdet er videreført. Der er i de sidst forløbne to finansår oprettet 665 nye statshusmandsbrug og gartnerier. Det er en fremgang på godt 150 i forhold til de foregående to finansår.

Endvidere er der i de sidste to finansår skaffet tillægsjord til ialt ca. 820 små brug, som derved er bragt op på en sådan størrelse, at de fremtidig kan danne et tilfredsstillende grundlag for en families eksistens og virke.

I programudtalelsen fra Socialdemokratiets kongres i 1953 opstilledes en række programpunkter på det sociale område, som Socialdemokratiet ville søge fremmet. For hvert enkelt punkts vedkommende har regeringen i den forløbne periode taget et initiativ, som enten har ført til fremlæggelse af lovforslag eller nedsættelse af kommissioner og udvalg, hvis overvejelser forhåbentlig vil kunne danne grundlag for arbejdet i de kommende år.

Jeg har før nævnt folkepensionsloven. Det forslag, der blev gennemført, fastholdt Socialdemokratiets målsætning, en økonomisk forbedring for de nuværende gamle og en begyndende folkepension; de nuværende rentemodtagere vil få deres forhold

forbedret navnlig ved en forhøjelse af grundbeløbene, ved mere hensigtsmæssige fradragsregler og ved forhøjelse af rentetillægene.

Vi har fået gennemført de tre nye arbejderbeskyttelseslove, der er af stor værdi for vore folk på arbejdspladserne.

Der er gennemført forbedringer i reglerne om ydelse af hjælp til enker og enligtstillede mødre.

Der er gennemført en lov om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede, hvorved der er åbnet adgang for kommunerne til at nedsætte kontaktudvalg til koordinering af den virksomhed, der udøves for at løse de erhvervshæmmedes problemer.

En række spørgsmål er undergivet behandling i kommissioner og udvalg. Der er nedsat en kommission til en fuldstændig undersøgelse af invalidernes forhold.

Problemerne vedrørende sygeforsikringen og arbejdslpsheds- forsikringen behandles i kommissioner, ligesom der er nedsat et
udvalg til undersøgelse af muligheden for at gennemføre en egentlig enkepension.

Der er også nedsat en kommission til at gennemgå åndssvageforsorgens problemer.

Endvidere kan jeg nævne, at der er sket forbedringer i mødrehjælpsloven, i reglerne om hjælp til indkaldte værnepligtige og i reglerne om plejehjem for kronisk syge. Videre er der sket forbedringer i reglerne vedrørende talelidende og blinde.

For de gamle, invaliderne, enlige mødre og kronisk syge er der i kongresperioden gennemført love, der har givet dem forskellige forbedringer i deres økonomiske forhold, ligesom vi har haft opmærksomheden henvendt på at hjælpe de økonomisk dårligt stillede arbejdsløshedskasser.

Måske er der anledning til at pege på, at de sociale udgifters andel i nationalindkomsten ikke er steget så stærkt, som mange vist tror. I trediverne udgjorde udgifterne til sociallovgivningen og sundhedsvæsenet 8—9 % af nationalindtægten, i dag ca. 11 %.

Tiden tillader mig ikke at fortsætte gennemgangen af denne regeringsperiodes mange lovgivningsresultater på tilsvarende detailleret måde. Lad mig nøjes med i tilfældig rækkefølge at plukke nogle enkelte love og anliggender ud af bunken. De ting, jeg nævner, er alle vigtige, men jeg erkender, at mange andre kunne fremhæves

med nøjagtig samme ret. Lad mig nævne den nye færdselslov, svangerskabsloven, adoptionsloven, apotekerloven, de nye tekstiltoldsatser, som har bidraget til at bedre beskæftigelsesforholdene for et vigtigt erhvervsområde. Lad mig nævne loven om atomenergikommissionen og fra det skattemæssige område: retten til fuldt fradrag for faglige kontingenter, retten til fuldt fradrag for pensionsbidrag, de gennemførte skattelempelser for merindtægter op til 10.000 kr. Præmieringen for opsparing op til en vis indkomstgrænse og endekig bprnefradragene for de 16—18 årige. Regnskabspligten, der nu er pålagt det større landbrug, bør vel også nævnes. På det trafikmæssige område er omfattende problemer under behandling. Det gælder Hanstholm og Thyborøn, det gælder den nye færgefart over Storebælt, der snart vil være en kendsgerning, og det gælder de store broprojekter.

Blandt vigtige resultater på det nordiske område ønsker jeg at fremhæve den nordiske socialkonvention, aftalen om fælles-nordisk arbejdsmarked og om nordisk pasfrihed.

Det kulturelle arbejde vil få sin særlige omtale i et senere foredrag. Vi påskønner den henvendelse, kongressen har modtaget fra en kreds af særligt interesserede.

Socialdemokratiet vil hilse et samarbejde med alle kulturelle kredse velkomment; det gælder videnskaben, folkeoplysningen og pressen, kunsten og litteraturen, musiken, teatret, radioen og fjernsynet. Hver del har sin plads i vort fælles samfund, og fremtiden vil gøre samarbejdet mellem kulturlivet og den almindelige befolkning endnu mere betydningsfuldt end nogensinde.

Menneskets kulturelle frigørelse og humanistiske udvikling bør ikke forsømmes i en teknisk og økonomisk betonet tidsalder.

Jeg sagde, at nogen dans på roser har de forløbne tre år ikke været. Godt og vel et halvt års tid efter vor tiltræden meldte valutavanskelighederne sig pany, og den store bitterhed, der rådede hos Venstre og de konservative over, at en socialdemokratisk regering havde afløst dem, forledte dem til fra nu af at indtage en passiv holdning til de store politiske spørgsmål ud fra en forventning om, at regeringens hurtige tilbagetræden så kunne blive resultatet. Jeg tror, man skal lede længe for at finde et eksempel på en mere kortsigtet politisk holdning. De to partier var ganske besat af ønsket og forventningen om hurtigt at kunne komme ud til

vælgerne på baggrund af økonomiske vanskeligheder og derefter pány overtage regeringen. Hvis dette havde været en holdning, som fulgtes, så længe som en minimal mulighed for at opnå dette dog var til stede, så var den vel til at forklare. Men den blev til en mani. De to partier sagde nej i efteråret 1954 til enhver medvirken til foranstaltninger over for de økonomiske vanskeligheder. De fortsatte hermed i foråret 1955, og de har ladet samme holdning være ledestjerne på afgørende felter siden. Til gengæld kan man måske sige, at sjældent er et lands økonomiske vanskeligheder blevet så misbrugte i en politisk kampagne, som det er sket i disse år, og det er vel egentligt gået de to partier således, at de har talt så længe om regeringens økonomiske uduelighed, at det er kommet til at gå helt på tværs af den faktiske udvikling med det resultat, at tiltroen til dem i befolkningen er dalende. Små partier kan måske leve i en længere periode på den rent kri
tiske og oppositionelle indstilling. Store partier kan gøre det i kortere perioder med det formål at opnå en bestemt politisk udgang af deres kritiske holdning.

Men det må skuffe deres vælgere, når denne holdning fra at være led i bestræbelserne for at opnå et øjeblikkeligt politisk resultat bliver til en politik og vel at mærke en politik, som intet andet har at byde på end en underkendelse af modstanderen, men ingen selvstændige forslag at sætte i stedet for regeringens.

Jeg berørte allerede i min åbningstale i går det spørgsmål, som naturligvis for Socialdemokratiet må være et vigtigt spørgsmål, nemlig dette, om vort parti under så vanskelige vilkår politisk og økonomisk, som har rådet i denne periode, står sig ved at fastholde regeringsansvaret, eller om det ikke var bedre, når dog et reelt flertal ikke har eksisteret for en langsigtet og fast politik, da at overlade regeringsansvaret til andre og forbeholde sig oppositionens rolle.

Dette spørgsmål er blevet stillet i flere situationer. Jeg tænker her bl. a. på foråret 1955, da indgreb over for de økonomiske vanskeligheder var uomgængelige, og da det samtidig stod klart, at det beskedne lapperi ingen hensigt havde, men at indgribende foranstaltninger var påkrævede. Vi måtte med disse foranstaltninger i betydelig grad berøre forbrugsvilkårene for den brede befolkning, der danner grundstammen i vort parti, og vi måtte acceptere en bolig- og byggestøttelovgivning, der så langt fra at følge den hovedlinie, kongressen havde fastlagt i 1953, betød en begrænsning af det offentliges medvirken på boligbyggeriets område.

På samme måde måtte spørgsmålet nødvendigvis rejse sig, da arbejdssituationen i foråret fik det udfald, som vi alle kender til. Det er vel den vanskeligste arbejdssituation, vi har haft i en lang årrække, og selv om der — jeg tør måske sige, ikke mindst fordi regeringen lagde stærkt pres på parterne efter den første sprængning — blev tilvejebragt et mæglingsforslag, som begge parters forhandlingsledere anbefalede, ja, så var hele stemningen i situationen af mange forskellige grunde, bl. a. olieproblemerne, standsningen af pressen og de misbrugte radioudsendelser, umulig for en vedtagelse ved urafstemningen. Det var regeringens bestemte opfattelse, at hvis storkonflikten derefter brød ud, så ville en svækkelse af landets økonomiske stilling være det givne resultat, en tung belastning af arbejderhjemmene være en selvfølge, og virkelig ind
gribende ændringer i mæglingsforslaget næppe være tænkelige, således som hele indstillingen var hos arbejdsgiverne.

Skulle Socialdemokratiet i en af disse to situationer have opgivet ævret og overladt skansen til de andre? Både regeringen og folketingsgruppen besvarede dette spørgsmål med et nej. Det ville have været alt for fristende eller rettere sagt fuldstændig ligetil for vore modstandere straks at have erklæret vort parti for uegnet til politisk ansvar, så snart besværlighederne meldte sig, og så langt fra, at jeg tror på, at vi f. eks. i arbejdssituationen ville have opnået noget fornuftigt resultat ved et valg — hvis dette da overhovedet kunne være tænkeligt i en situation uden transportmidler, presse, trykkerier o. s. v. — så jeg føler mig overbevist om, at vi ville have lidt et stort nederlag, og at kommunisterne ville have hentet en betydelig fangst ved deres fiskeri i rørte vande. Det eneste sikre i denne situation ville have være et tilbageslag for vort parti for en længere periode og dermed en fastlåsning af regeringsmagten på de borgerlige partiers hænder.

Jeg gentager, hvad jeg i går sagde om vort parti og dets historiske opgaver. Vi bør ikke miste viljen til politisk ledelse, viljen til indflydelse. Vi er for stort et parti til at placere os blot på protestens grundlag. Vore tilhængere ønsker praktiske resultater, og det vil være et brud med hele vor historiske linie, om vi igen som før 1916 kun sigtede mod regeringsansvar, når et flertal var nået. Vore valglove kan ikke sidestilles med de svenske og de norske, endsige da de engelske, og hvis vi skal nå større indflydelse, end vi har i øjeblikket, så er der en ting, som vi mere end nogen som helst andet må fastholde i befolkningen, og det er tillid. Tillid til, at vi handler efter bedste

overbevisning, tillid til, at vi redeligt stræber efter at virkeliggøre, hvad vi ved valgene opstiller som vort partis grundlag, og endelig tillid til, at vi ikke nærer ængstelse for i de givne situationer at se sandheden i øjnene, tage et ansvar og handle, som virkeligheden byder os.

Socialdemokratiets kongres vil naturligvis beskæftige sig med den tid, der er forløbet, siden vi sidst var samlet. Regeringen, folketingsgruppen og hovedbestyrelsen ser med glæde denne debat imøde i fuld forvisning om, at et godt og solidt arbejde er blevet udført både politisk og i vore organisationer.

Inden mange måneder skal et valg finde sted. Grundloven forudsætter en fireårig folketingsperiode, og den udløber for dette Folketing i slutningen af september.

Det vil altså sige, at inden den tid skal valget finde sted. Jeg sagde allerede i går, at det jo nok vil blive nødvendigt af hensyn til den politiske stilling og de politiske opgaver at afholde valget nogle måneder tidligere, og det gentager jeg for en ordens skyld her i indledningen til kongressens forhandlinger, men tidspunktet kan det ikke være rimeligt at afgøre allerede nu. Det bør også aftales for et andet forum end et enkelt partis kongres.

Megen diskussion er blevet ført om den regeringsdannelse, som kan tænkes efter et valg. Jeg skal hertil blot sige, at intet menneske kan kende valgets udfald på forhånd, og resultaterne på valgdagen vil dog være helt bestemmende for de muligheder, som måtte melde sig, og som der derefter skal tages politisk stilling til. Jeg har ikke i nogen udtalelse i de senere år lagt skjul på, at et bredere grundlag for regeringsdannelsen ville være at foretrække, når man tager de store og besværlige spørgsmål i betragtning, som dansk politik må beskæftige sig med. Men det forekommer mig, at det vil være uden mening fra nogen side at forsøge på at foruddiskkontere valgudfaldet og allerede nu stille forskellige muligheder for konstellationer op. Det vil være så meget mere meningsløst, som det er min overbevisning, at ingen politisk part vil forpligte sig forud for valget, og at derfor ej heller nogen form for drøftelse mellem de politiske partier er tænkelig. Om Socialdemokratiet skal fortsætte alene som regeringsparti, om de borgerlige partier ved valget får muligheden for en regeringsdannelse, eller om en helt anden konstellation er tænkelig, ja, det må stå åbent.

Jeg vil gå ud fra, at Socialdemokratiets kongres, som det altid har være tilfældet,

vil overlade til partiets hovedbestyrelse og til folketingsgruppen at tage standpunkt også til dette anliggende, når det kommer til at foreligge efter valget.

Vi har til opgave her i dag at begynde drøftelsen af det grundlag for vort politiske arbejde, som er formuleret i den udtalelse, hovedbestyrelsen forelægger for kongressen. Det er et arbejdsgrundlag, som er realistisk formet, og som tager sit udgangspunkt i de problemer, vi har at slås med. Det vil vise den danske befolkning, at Socialdemokratiet fortsat vil bestræbe sig på at varetage landets og befolkningens interesser og gøre sit arbejde på virkelighedens grund.

Mange angreb er rettet imod os i den forløbne tid, og anderledes har ingen af os regnet med, det kunne være. Kampen vil blive
stærkere og hårdere i de kommende måneder op til valget, men af stor interesse ville det unægtelig være for os og for befolkningen, om vore modstandere fortalte, hvilken politik de agter at følge. Den megen tale om velfærdsstaten er jo delvis forstummet. Jeg beklager det for så vidt, som jeg tror, at en debat om velfærdsstaten, som blev ført realistisk fra vore modstanderes side, kunne være til gavn for den politiske interesse blandt ungdommen. Jeg opfordrer vore modstandere til at lade de billige slagord ligge og i stedet fortælle os, om man sigter på at ændre velfærdsstatens lovgivningsområder på det ene eller det andet punkt. I det hele taget må det være på tide, at den politiske debat føres ikke som en hetzkampagne mod Socialdemokratiet, men som en drøftelse af linier og modstående politiske synspunkter. Det forudsætter, at vore modstandere finder frem til, hvad der skal være deres praktiske politik i modsætning til Socialdemokratiets.

H. C. Hansen sluttede med at sammendrage de synspunkter, som efter hovedbestyrelsens opfattelse må være de vigtigste, når hovedlinerne for de næste fire års arbejde skal afstikkes. Disse synspunkter vil ved kongressens afslutning komme til udtryk i en udtalelse, som H. C. Hansen forelagde forslag til.

Forrest i de kommende års arbejde ma stå een afgørende bestræbelse, sagde H. C. Hansen, nemlig den at skabe større produktionmuligheder i samfundet og dermed større eksportmuligheder og øget velstand. Vi må sikre de unge uddannelse og beskæftigelse, og vi må sikre de øvrige medborgere tryghed i deres beskæftigelsesforhold, så langt vi evner. Socialdemokratiet vil i samarbejde med fagbevægelsen virke for, at Danmark mest muligt udnytter og fremmer den tekniske

udvikling, men det er samtidig vigtigt og afgørende for os, at den tekniske udviklings resultater ikke blot skal komme en enkelt lille samfundsklasse til gode, men også lønmodtagerne og forbrugerne. Vi tror, at den tekniske udvikling vil skabe ny grobund for den opfattelse, som er vor, at arbejdere og funktionærer i stigende grad må få indsigt i og medindflydelse på virksomhederne.

Internationalt ønsker vi overalt, hvor vi kan det, at støtte en fredelig verdensudvikling og et politisk og økonomisk samarbejde mellem nationerne. Ikke ved krig, men ved folkenes fredelige samvirke og ved forhandlinger på international basis bør de store verdensproblemer løses. Det er på samarbejdets, folkeforståelsens og fredens grundlag, den nye verden skal skabes.